RUSKI INWALID

N°. 56.

CZWARTEK 8. *Marca* 1817.

CZYLI

WIADOMOŚCI WOJENNE.

Zawarcie. Wiadomości kraiowe: O wodach Kruszcowych Andreapolskich. — Wiadomości zagraniczne naynowsze: Niemcy. Włochy. Angliia. — Wiadomości rozmaite.

WIADOMOSCI KRAJOWE.

S Peterzburga, 8. *Marca.*

J. O. X. J *Czetwertyński* Marszałek Gubernii Podolskiey Naymiłościwiey mianowanym został szambelanem dworu Jego Cesarsko-Królewskiey Mości.

O wodach Kruszcowych Andreapolskich.

(Przysłano do Redakcyi.)

W Gubernii Twerskiey w maiętności Jenerał-Maiora *Kuszelewa* znayduią się wody kruszcowe, coraz się bardziey wsławiaią, i doskonale zadowolniaią naylepsze mniemanie względem ich pomocy w słabościach zdrowia. Roku 1807 *Nayiaśnieyszy Cesarz Jegomość* dowiedziawszy się o istnieniu wód takowych, a dbaiąc w każdem zdarzeniu o dobro poddanych swoich, roskazał radcy stanu *Sewerginowi* Akademikowi, dobrze znanemu w uczonym świecie z głębokich wiadomości w udziale nauki historyi przyrodzoney, a szczególnie biegłemu w Chemii, obeyrzeć takowe wody i dać o nich mniemanie, co gdy nastąpiło, *Cesarz Jegomość* upoważnił ie naywyższym przywileiem. *W Andreapolu* iest wiele źródeł kruszcowych, które niewszystkie iednostayną maią własność. *Nay*znacznieysza ich część maią w sobie *żelazo* w *kwasie węglowym* tak doskonale rospuszczone w wodzie, iż ta ostatnia zdaie się bydz nayczystszą, i ledwie po 24 godzinach robi się *osad.* W niektórych znayduie się wiele *gazu Wodorodno-Siarczystego.* Nadto wiele iest *soli węglowych*, i *siarczystych.* W ciągu lat sześciu wiele pomyślnych pokazało się skutków, wiele zastarzałych i mianych za nieuleczone nerwowych chorob zupełnie ustąpić musiały. Znaiomy Doktor *Hufeland* powiada: iż aby sądzić o dobroci wód, nie można przestać na samem chemicznem onych analizowaniu, ale doświadczenie i skutki ukazuiące się na chorych, są naysilnieyszemi i dostatecznie przekonywaiącemi dowodami, słowa iego są następuiące:

« Według moiego mniemania bardzo wiele młodych doktorów aż nadto są oboiętnemi względem środków do uleczenia chorob iakie możemy znaleść w wodach kruszcowych, a to s przyczyny, iż niepowzieli dokładnego o nich przekonania w czasie swych nauk w akademiiach, a nadewszystko przyczyniaią się do takowey oboiętności zdania systematyków, s tak despotyczną powiedziane pewnością, iak gdyby istotną były prawdą, tym czasem ta ostatnia daleką iest od ludzi, którzy maiąc siebie za do-

skonałych, bardziey wierzą w swoie własne twierdzenia, aniżeli we wszelkie sztuki lekarskiey środki. Trzeba widzieć dziwną, a częstokroć wszelkie oczekiwanie przechodzącą siłę wód kruszcowych, aby sprawiedliwą naznaczyć im cenę, i aby każdey z osobna poznać skutki. Uważaiąc Chemiią iak naukę rozbieraiącą skład, zwiąski, czyli tak powiedzieć organizm przyrodzenia, zdawałoby się, iż Chemik zanalizowawszy czyli raczey rostrząsnąwszy rzecz iaką, może zapowiedzieć s pewnością iakie ona na żywem ciele sprawi działania, iednakże s pewnością twierdzić można, iż takowe chemiczne analizowanie nie iest dostatecznem: doświadczenie to czyli raczey użycie dokonywa dzieła.»

Położenie *Andreapola* iest bardzo roskoszne, oko nayprzód obeymuie niezmiernie daleką przestrzeń, naprzemian zachwycone iest pięknością krętych brzegów szerokiey Dzwiny, która tuż koło Andreapola toczy swe wody, okazałością wyniosłych gaiów, swieżą zielonością cienistych zarośli, rozległemi łąkami, wznoszącemi się wzgórkami, w odległości tam, i ówdzie rosproszonemi wioskami, przytym wszystkim, tak iest ożywiaiąca swieżość powietrza, iż się skutki onego natychmiast czuć daią. Położenie Ostachowskiego powiatu iest wyniosłe, w nim to 3. nayznacznieysze Europeyskiey Rossyi rzeki to iest *Wołga*, *Dniepr* i *Dzwina* biorą początek; tak wielkie i okazałe widoki niemogą bydz obojętne. Wszystko to wpływa do wewnętrznego człowieka rospołożenia, wesołe, i miłe przedmioty obiiaiąc się o iego zrzenice niesprawnią nieprzyiemnego wrażenia, a wlewaiąc nieiakoś przez zewnętrzne drogi niewinną przyiemność w cierpiącego ducha, iuż tem samem same cierpienia znosnieyszemi czynią. Sprowadzeni w iednymże celu z rozmaitych stron podróżni zbliżaią się do siebie, robią przyiemne zwiąski i zabawy. — Przy cierpiących i chorych są także i zdrowi ei podwoyne maią ukontentowanie: tak stąd iż widzą nieoboiętne dla siebie osoby, powracaiące do zdrowia, iakoteż znayduiąc liczne towarzystwo. Do uprzyiemnienia pobytu w Andreapolskich wodach nic nie przepomniano. Przeszłego lata w wodach Andreapolskich liczono 120 osob, większa z nich połowa była zdrowych. Chorzy prawie wszyscy uleczonemi zostali, a przynaymniey wielką znalezli ulgę. Naygłównieyszą pomocą do otrzymania zdrowia, iest: usunięciesię od domowych zatrudnień, które częstokroć bywaią przyczyną wewnętrznego wzruszenia, a ktoż niewie iak one iest szkodliwe zdrowiu; nadto umiarkowany, i regularny sposob życia dziwnie się przyczynia do pomyślnych skutków kruszcowych kąpieli.

Kąpiący się zwyczaynie przybywaią do źrodeł o 6 godzinie rano. Tam każdy chory poczyna od wypicia przeznaczoney ilości od Doktora kruszcowey wody, po tem się kąpie. Kąpiele w Andreapolu bardzo wygodnie są urządzone: iest ich dwadzieście, 10 przeznaczone są dla męszczyzn, drugie 10 dla kobiet. Każdy oddział ma osobne korytarze, a każda łazienka składa się z dwóch części, iedna służy do rozbierania się, a wdrugiey się kąpią wanny są blaszane, albo cynowe, w których według upodobania zimną, lub ciepłą można mieć wodę. Po wzięciu kąpieli następuie świadanie, po którem do południa godzina odpoczynku. Obiad się gotuie razem dla wszystkich, każdy przychodzi do iadalney sali, i siada razem zdrugiemi za wielkim stołem. Obiad się składa s 5 albo 6 porządnie według recepty Doktora zrobionych półmisków. Zwyczayna pora obiadu iest godzina pierwsza po południu, po obiedzie każdy powraca do siebie, a o 6 popołudniu znowu się zbieraią do domu towarzystwa, tam można się bawić tańcami, przechadzką czyto w należącym do tegoż domu ogrodzie, czy po nadbrzegiem Dzwiny, czy po cienistych gaiach, a kto chce może mieć poiazd, albo też konia wierzchowego. Chorzy o 10 muszą się udać do spoczynku.

Choroby które się doskonale daią uleczać biorąc ze wszelką regularnością te wody są następuiące.

Ogólnie wszystkie *Nerwowe słabości*, *Hipokondryia*, *Melancholiia*, *Bolenia głowy*, *Migrena*, *Głuchota*, *Szum w uszach*, *Zawrót głowy*, *Mdłoście*, *Palpitacyia serca*, *Konwulsyie* i *Oniemienia.*

Tudzież wszystkie *Szkorbutyczne* nawet zastarzałe zupełnie się leczą, osłabienie żołądka przeszkadzaiące trawieniu, i wszystkie rodzące się stąd choroby, iako to niedostatek apetytu, Kolki, Hemeroidy, i. t. p. Nadto wszystkie skutki nieregularnych miesięcznych odchodów; niepłodność i wszystkie dolegliwoście pochodzące z nieczystości żołądka.

Zródła zaprawione wodorodno-siarczystym gazem leczą wszelkie Reumatyzmy. Kamień w pęcherzu ustępuie tym wodom, czego doświadczaią corok przyieżdzaiący chorzy. Ciągłe używanie wód takowych, rospędza wszelkie narośle nawet nayzastarzalsze.

Te doniesienia nie są tylko samemi twierdzeniami, ale istotnemi dowiedzione skutkami.

Do Andreopola można się dostać rozmaitemi traktarni.

S Peterzburga po trakcie Białoruskim.

Wielkie Luki	462	wiorsty.
Taropec	95	—
Andreapol	51	—
	608	—

albo :

Luga	138	wiorst.
Staraja Rusa	130	—
Chołm	95	—
Toropec	95	—
Andreapol	51	—
	519	—

Z Moskwy na trakt Peterzburgski.

Torżok	225	wiorst.
Ostaszkow	123	—
Andreapol	110	—
	458	—

albo :

Woskreseńsk	47	wiorst.
Wołokołamsk	54	—
Rżew	117	—
Mołodoy Tud	95	—
Andreapol	80	—
	393	—

WIADOMOSCI ZAGRANICZNE NAYNOWSZE.

NIEMCY.

Z Wiednia, 22. Lutego.

Jutro rano w tuteyszym katedlalnym kościele nastąpi ślub Xiężniczki *Pauliny Metternich* z J. K. M. Xięciem *Ferdynandem* Wirtembergskim, służby Cesarsko-Królewskiey Jenerał-Feldmarszałkiem, i Woiennym Gubernatorem Austryi. Zastąpi Xięcia przy ślubie brat Xiężney Minister spraw zagranicznych Xiąże *Metternich.*

S Frankfortu, 28. Lutego.

Jenerał-Porucznik *Bałaszew*, Jenerał-Adjutant *Cesarza Jegomości Rossyyskiego*, i Minister Policyi, przybył tu dnia wczorayszego iadąc s Peterzburga.

Levett Hertis posyłany w interessach Stanów zieduoczonych Ameryki do dworu Rossyiskiego, przybył także dnia wczorayszego powracaiąc s Peterzburga.

Odprawiła się dzisiay w kościele *Dohm* z wielką okazałością Msza żałobna, za duszę s. p. Xięcia Prymasa; wiele członków ciała prawodawczego, oboiey płci osob znakomitych, oraz mnóstwo rozmaitey klassy ludzi znaydowali się w kościele.

WŁOCHY.

Z Rzymu, 23. Lutego.

Lucian Bonoparte prosił o pasport dla siebie, i syna swoiego, w celu udania się do Ameryki północney. Rząd Papieski odmówił mu one, powiadaiąc iż musi pierwiey się zgłosić w tey mierze z innemi dworami Europeyskiemi.

ANGLIA.

Z Londynu, 28. Lutego.

Wielki Xiąże *Mikołay Pawłowicz* wyiechał do zachodnich prowincyi Angielskich, w towarzystwie P. *Congreve.* Dnia wczorayszego 6000 żołnierzy z woysk Angielskich udało się z Francyi przez *Calais* do Anglii.

Tym czasowe wstrzymanie Aktu Habeas corpus.

Na posiedzeniu 24. b. m. Lord *Castlereagh* powiedział: « Nigdym się ieszcze w tak nieprzyiemnych nieznaydował okolicznościach iak dzisiay, maiąc włożony na siebie obowiązek zdawania sprawy o buntowniczych zgromadzeniach. Przełożyłem środki naysurowsze, i przełożyłem ie nie w czasie woyny, ale wtenczas kiedy się nam pokoy powrócił, i każdy powinienby kosztować onego słodyczy. Po tak okropnych cierpieniach, któremi cała ziemia udręczona była, po tych pamiętnych przykładach, które każdy widział w upadku winowayców, trudno dadz wiary, aby się ieszcze znalezli ludzie na których wydarzenia takowe żadnych niezrobiło wrażeń. Jednakże duch rewolucyi Francuskiey, ieszcze nieiest zupełnie przytłumionym. Smiałe zamiary kłócących powszechną spokoyność, powodowane chęcią wyniesieniasię na współbraci ruinach, są cechą istotną czasów naszych. Jedno sczęscie iż zaraza takowa zaięła tylko niższych klass towarzystwa. Jednakże byłoby to wielkim ze strony parlamentu uchybieniem, gdyby niedbaiąc o to co się dzieie, nieprzedsięwziół środkow nayczyńnieyszych do odwrócenia skutków, które smutnieysze bydz mogą, aniżeli się spodziewamy. Z liczby należących do buntowniczych zamieszek są ludzie s talentami, aby się o tem przekonać dość iest rzucić oko na dzieła wydawane przez towarzystwo Spenciańskie. Są także i tacy których nazwiska i sposobności znaiome są, i szanowane. Nie należą oni iawnie do liczby spiskowych, tak iednak postępuią, iak gdyby potwierdzali zgubne buntowników prawidła. (Słuchaycie! Słuchaycie! zawołali zewsząd oppozycyoniści.)

Buntownicy maią takowych ludzi za swoich *sprzymierzeńcow*. (Słuchaycie! Słuchaycie!) Do nich się odnoszą w swoich publicznych mowach, i wcześnie przeznaczaią na członkow maiącego się uformować komitetu *Powszechnego bespieczeństwa*. (Słuchaycie! Słuchaycie! prosiemy ich nazwać zawołano znowu.) Niemoim iest obowiązkiem wymieniać kogo; ale spiskowi patrzą na nich iak na ukrytych aientów. Pewien iestem, iż gdyby bunt według ich życzeń pomyślnie się udał, ci ostatni byliby dowodzcami onego. (Słuchaycie! Słuchaycie!) J chociaż niemożno ich powołać przed parlament niemniey iednak są winni w oczach Boga i ludzi; im przypisać należy wszystkie nieszczęścia iakie nastąpić mogą w skutek zgubnych prawideł, oni odpowiedzą za życie każdego, który będzie ofiarą buntu. (Słuchaycie! Słuchaycie!) Obok takowych wnioskow, niepowinienem zamilczeć i otem: iż chociaż komitet donoszący o istnieniu taiemnych zgromadzeń składa się z mężów bezstronnych, i rozmaitego, często wcale się różniącego sposobu myślenia, nie można iednak wątpić o prawdzie takowych doniesień. Odznaczaiące się rysy buntu są: nieiekaś ponurość, dzikość i rospacz. Skutki tego mogą bydz smutne i okropne, ieżeli się wcześnie niezapobieży onym. Gdyby spisek był w samey tylko stolicy, łatwoby można było temu zapobiedz; lecz on roschodzi się po całem państwie, i wszystko co dotąd się przytrafiło, było to początkową probą. Narod był zwołanym dla tego tylko aby się przekonano o iego duchu. — Wszystkie takowe okoliczności wkładaią na mnie smutną powinność przełożenia wstrzymania tymczasowego prawa *Habeas corpus*, albo też uchwalenia postanowienia, któreby dowało moc rządowi wzięcia i utrzymania pod strażą osob podeyrzanych o zdradę państwa. Akt prawa *Habeas corpus* iest ochroną osobistey wolności i bespieczeństwa każdego, iest to nayiepsze i nayzbawienniéysze spomiędzy ustaw ludzkich postanowienie; lecz my grzeszylibyśmy przeciwko bespieczeństwu i wolności całego państwa, gdybyśmy na nieiaki czas niepodnieśli takowego aktu i przezto nieodwrócili grożących oyczyznie razów. Powtarzam iż rząd ze smutkiem przystępuie do przedsięwzięcia takowego środka. Prawo *Habeas Corpus* podniesionym zostaie tylko do zakończenia obrad w Parlamentowych, ieżeli okoliczności niebędą koniecznie wymagać przedłużenia podniesienia onego. Nadto środek ten niemoże mieć mieysca, iak tylko w samey Anglii, nie zaś w innych częściach państwa. Irlandyia służy za przykład spokoyności wewnętrzney, zasługuiący na powszechne naśladowanie. (słuchaycie! słuchaycie) Parlament dopusciłby się wielkiego błędu, gdyby odwlekał przyięcie zbawiennych środkow do tego momętu, kiedy złe wkorzenionem zostanie, i wszędzie się rozeydzie (słuchaycie, słuchaycie!) Wszystkie pokryiome zgromadzenia jakichby nieprzybierały nazwisk, iednostaynie są niebespieczne. Cechą piętnuiącą buntownicze zebrania i to nazwanem bydz może: iż oni na złe używaią szanownego nazwania *Filantropa* czyli przyiaciela ludzkości, nazywaią albowiem takiemi tych ludzi, ktorzy przez miłość ludzkości, proiektuią podzielić ziemie i posiadłoście, nienależące do nich. *(Dalszy ciąg później.)*

ROZMAITE WIADOMOSCI.

— Xiąże Metternich iest prezesem nowo ustanowionego towarzystwa dobroczynności w Wiedniu, Xiąże ten kupił znaczne dobra we włoszech.

— Jeszcze dnia 17 Listopada r. z. Król Pruski podpisał gabinetowe urządzenie nakazuiace coroczne powszechne święto kościelne, na pamiątkę zmarłych, w ostatnią niedzielę każdego roku po wszystkich kościołach ewanjelickich obu wyznań w całém Królestwie. Takowe święto będzie ośmiu dniami z kazalnic zapowiedziane, a w wiliią ogłoszą ie dzwony. Do tego nabożeństwa ułoży się z czasem stosowna liturgiia. Ołtarz będzie ubrany czarno, a na nim palić się maią dwie swiece. Wybor textu zostawiony kaznodziei, a kazanie będzie stosowne do gminu. Rozkazano także, aby w każdy W. Piątek, iako w dzień śmierci Chrystusa, czarno Ołtarz osłaniano, i stawiano na nim dwie goręiące świece.

— Jedno z publicznych pism Niemieckich kładzie następuiący wyiątek z przełożeń, które kilka miast podało swoim Monarchom: «Duch czasu wymaga ograniczoney Monarchii. Głos całey Europy żąda reprezentacyyney konstytucyi dla oświeconych narodów; iedne iuż ią dostały, a drugie spodziewaią się pozyskać. Papież nawet nadał ią swoiemu kraiowi.»

— Ma bydź zwołana do *Rzymu* Konsulta w składzie dwu Izb, i głosować będzie względem ważnych interessów kraiowych. — Jnkwizycya Stadozna wielkich odmian, a w urzędowaniu swoiém zrówna się zwyczaynym Trybunałom, co ieśli się sprawdzi, można Jnkwizycyą za zniesioną uważać.

— Xiąże *Metternich* spodziewany z *Wiednia* w *Rzymie* ze zleceniem Rządu swoiego.